проявляли агресії до незнайомих людей (3 група); 25% мали схильність до лідерства, але за відсутності будь-якої агресії (2 група); 16,7% мали добре виражену схильність до домінування (1 група) і стільки ж потребували спеціальних прийомів корекції поведінки (5 група). Ще 25% (4 група) мали необхідність тісного контакту з хазяїном, що свідчить про невпевненість і схильність до підпорядкування.

С початком проведення процедур грумінгу спостерігали наступну поведінку собак (таблиця 1)

Таблиця 1

Поведінка собак різних психотипів при проведенні процедури грумінгу

Група	Поведінка при проведенні процедури грумінгу			
	1-й раз	2-й раз	3-й раз	4-й раз
1	збуджений стан, агресія	збуджений стан, агресія на початку процедури	дещо збуджений стан	дещо збуджений стан на початку процедури
2	тремтіння, дещо збуджений стан	дещо збуджений стан на початку процедури	спокійна зацікавлена поведінка	спокійна поведінка
3	спокійна, зацікавлена поведінка	спокійна поведінка	спокійна поведінка	спокійна поведінка
4	тремтіння, збуджений стан, захисна агресія	тремтіння, збуджений стан	тремтіння, дещо збуджений стан	тремтіння на початку процедури
5	сильне тремтіння, істеричний стан	сильне тремтіння, можливий істеричний стан	сильне тремтіння	сильне тремтіння

Таким чином, своєчасне визначення психотипу цуценяти дозволяє прогнозувати його стресостійкість під час процедури грумінгу.

Висновки. Тестування цуценят у молодому віці (6-8 тижнів) за методикою В. Кемпбела дозволяє спрогнозувати їх рівень стресостійкості при привчанні до процедур грумінгу.

Список використаної літератури

1. Гисон А. Груминг: полное руководство по уходу за 170 породами собак. Пер. с англ. Т.В. Лисицыной. Предисл. М.Н. Сотской. М.: ООО «Аквариум-Принт»", 2006. 288 с.

2. Коппингер Л., Коппингер Р. Собаки. Новый взгляд на происхождение, поведение и эволюцию собак. М.: «СОФИОН»; 2005. 384 с.

3. Куропаткина М. В. Готовим собаку к выставке. М.: «Вече»; 2015. 90 с.

4. Тест Вільяма Кемпбелла /Train your dog. URL: http://www.trainyourdog.com.ua/porady-kinologa/test-wiliama-kempbela-2/ (дата звернення 10.03.2021)

УДК 594.38:636.018

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ВИНОГРАДНИХ РАВЛИКІВ У ГОСПОДАРСТВАХ ОДЕЩИНИ

Н.О. Кірович, к. с.-г. наук
А.А. Кириленко, аспірант
Одеський державний аграрний університет

Розглянуто особливості вирощування виноградних равликів в умовах фермерського господарства «Fameli Snail Farm» та основні технологічні прийоми їх випасання і відгодівлі у вольєрах на відкритому повітрі.

Ключові слова: виноградні равлики, вирощування, вольєр, ґрунт,вода.

Постановка проблеми. Гелікультура (heliciculture) або вирощування та розведення їстівних равликів все більше набуває популярності серед українських фермерів. Це галузь відносно нова, не потребує суттєвих капіталовкладень і, головне, тут поки що немає жорсткої конкуренції. Здавалося б усе добре – нова галузь, нові перспективи і нові прибутки. Але у перелічених «плюсах» є певні проблеми, а саме ринок збуту. Українські споживачі лише починають смакувати м'ясо равликів – делікатес, що високо цінується у європейських країнах не лише за унікальні смакові якості, а й за високий вміст повноцінного білка, біологічно активних речовин, мікроелементів і відсутність холестерину. Хоча зараз равликів можна придбати в українських супермаркетах, і все частіше ресторани включають до свого меню страви з равликів, основним ринком збуту все-таки є країни Євросоюзу. А ось тут і починається досить жорстка конкуренція.

Найбільш розвинена гелікультура у Франції, Іспанії, Італії. Тут займаються вирощуванням виноградних равликів і невеликі фермерські господарства, і крупні сучасні підприємства, де застосовують «європейські» технології вирощування цих їстівних молюсків. Українські фермери хоч і беруть ці технології за основу, але все ж таки, враховуючи різницю у природно-кліматичних умовах, деякі технологічні процеси пристосовують до існуючих реалій [1, 2].

Основні матеріали досліджень. Одна із перших равликових ферм в Україні була створена на Одещині, а саме у селі Єлизаветовка Роздільнянського району. Наразі «Fameli Snail Farm» має повний цикл виробництва виноградних равликів – від маточного стада до цеху виробництва готової продукції [2]. На базі цього господарства і проводилися дослідження.

У «Fameli Snail Farm» вирощують виноградних равликів виду Helix Aspersa Muller, хоча у цьому році закупили ще декілька видів для створення маточного стада. У маточнику та інкубаторі постійно підтримуються оптимальні параметри температурно-вологісного режиму, забезпечується достатній повітрообмін, необхідний світловий режим тощо. Через 2–3 тижні равлики починають відкладати ікру, а ще через 15–20 днів отримують потомство.

Починаючи із травня до вересня молодняк виноградних равликів можна випасати і відгодовувати. Зараз є декілька технологічних варіантів вирощування равликів. Їх можна вирощувати у закритих приміщеннях, у вольєрах на відкритому повітрі та у теплицях. У «Fameli Snail Farm» молодняк перший час вирощують на кришках, а потім у спеціальних вольєрах. Їх у господарстві облаштовували враховуючи якість ґрунту, освітленість та вологість. Ділянка зайнята під вольєр досить рівна із незначним нахилом аби мінімізувати загибель равликів під час рясних злив, що є нерідким у наших умовах. Ґрунт у вольєрі засівають сумішшю ріпака, конюшини, перко.

Для того щоб равлики не могли виповзти із вольєру зовні він огороджений агротканиною. Висота такої огорожі становить 50–70 см. Крім агротканини ставлять ще й соляний бар'єр (таблетки «Соль+» або мідну шину).

На території вольєру також розташовують щити й облаштовують зрошувальну систему. Щити дерев'яні з вільхи, мають розміри 0,5–1,0 м^2. Вони потрібні не лише для захисту молюсків, а й для їх годівлі. Саме годівлі у господарстві приділяють значну увагу. Годують равликів спеціальними комбікормами, які розсипають по усій площі щита якомога ширше. Такий прийом дозволяє більшій кількості особин мати доступ до комбікорму.

Одним із основних технологічних елементів при вирощуванні та відгодівлі виноградних равликів є облаштування зрошувальної системи у вольєрі. Адже молюски дуже полюбляють воду і вона є основою їх росту та розвитку. Для організації зрошування у господарстві використовують спринклери і дренажну систему. Їх розміщено у певних секторах вольєрів на висоті 1,5 м. Зрошення помірне, адже надлишкова вологість для молюсків не менш шкідлива, ніж посуха. Систему підключають в основному у вечірній та нічний час, після годівлі равликів.

Особливі вимоги при зрошуванні висуваються й до якості води, тому що від цього показника буде залежати не лише здоров'я виноградних равликів, а й смакові якості їх м'яса.

Використовують тільки питну воду, контролюючи при цьому наявність шкідливих домішок і вміст натрію хлориду.

При дотриманні усіх технологічних параметрів виробництва восени починається збір равликів. Цей процес триває протягом місяця і вимагає значних витрат людської праці. Зібраний «урожай» ретельно промивають, підсушують, вкладають у сітки по 3 кг і відправляють до холодильника.

Висновок. Вирощування виноградних равлики буде успішним лише у випадку суворого дотримання технологічних параметрів виробництва: постійного температурно-вологісного режиму, сприятливих умов утримання та раціональної годівлі.

Список використаної літератури:

1.Дорошенко Л. Скользкий деликатес: как украинские улитки проходят путь от икры до стола. UPL: https://www.segodnya.ua/ukraine/skolzkiy-delikates-kak-ukrainskie-ulitki-prohodyat-put-ot-ikry-do-stola-1277834.html. (дата звернення 24.03.2021)

2.Мельник Г. Равликовий бізнес на Одещині: родина створила екзатичну ферму і навчає інших. UPL: https://shotam.info/ravlykovyy-biznes-na-odeshchyni-rodyna-stvoryla-ekzotychnu-fermu-i-navchaie-inshykh/ (дата звернення 24.03.2021)

УДК 637.523:547.962.9(043.2)

ВИКОРИСТАННЯ КОЛАГЕНОВМІСНОЇ СИРОВИНИ У КОВБАСНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Н.О. Кірович, к. с.-г. наук,
В.М. Яcько, к. с.-г. наук,
О.В. Найдіч, к. вет. наук
Одеський державний аграрний університет

Досліджено вплив білково-жирової емульсії із шкірки птиці та із свинячої шкірки на органолептичні, фізико-хімічні та мікробіологічні показники ковбаси «Народна». Встановлено, що включення до рецептури емульсії із свинячої шкірки суттєво не знижує якості готового продукту за органолептичними показниками, і відповідає вимогам нормативно-технічної документації, але підвищує рівень зв'язаної вологи, що дозволяє підвищити вихід готового виробу на 2,4 %.

Ключові слова: ковбаса «Народна», емульсія із шкірки птиці, емульсія із свинячої шкірки.

Постановка проблеми. Сучасне виробництво ковбасних виробів практично не можливе без використання тих чи інших харчових добавок. Серед них особливе місце займають білкові добавки тваринного походження: молочно-білкові препарати, кров і кровопродукти, а також колагеновмісна сировина. Якщо виробництво ковбасних виробів згідно вимог Державних стандартів не передбачає використання структурорегулюючих добавок, то ТУ (технічні умови), які розробляються на більшості м'ясопереробних підприємствах не забороняє їх використання, і навіть більше, вводить їх до рецептури. Усе це пов'язано із нестачею м'ясної сировини, або використанням сировини низької якості. Саме для таких випадків і передбачено використання структурорегулюючих добавок, які можуть сприяти виробництву продукції не лише із добрими органолептичними та фізико-хімічними показниками, а й доступної цінової категорії (особливо економ-класу) [2].

Із колагеновмісних добавок, які використовують при виробництві ковбас, найчастіше обирають свинячу шкурку чи шкірки птиці. Такі добавки мають низку переваг, найголовнішими серед яких є: порівняно низька вартість, довгий термін зберігання (добавка